

A beékelt monológoknak mint pusztá hangoknak a jelenléte magyarázható Orcsik korábbi írói tevékenységével, hiszen az írónak eddig csak verseskötetei jelentek meg. Orcsik lírájára jellemző, hogy gyakran disszonáns elemekből dolgozik. Verseiben a zene hatása éppoly fontos szerepet kap, mint a *Fantomkommandó*ban, nem véletlen, hogy a regény egyik legkidolgozottabb jelenete az, amelyben Spenóték elmennek Pajóhoz és hosszú leírásban olvashatunk arról, hogy milyen hatással van rájuk a *Dear Prudence*. De további motivikus, nyelvi és tematikus hasonlatosságokra is figyelmesek lehetünk az új regény és a korábbi verseskötetek viszonylatában. A *Fantomkommandó* tagadhatatlanul sok szálon kapcsolódik az író korábbi munkáihoz, sőt gyakran úgy tűnik, mintha az eddigi témák nagyobb, komplexebb kibontására törekedne az első regény. Legutóbbi, *Harmadolás*³ című kötetében számos versben felbukkan például egy tacsókó, aki a lírai beszélőt kíséri (*Boszorkánysziget, Dezső orra*), de szintén fontos tematikus egyezésként említhető a térség történelmi tapasztalatának problémaköre, vagy a múlthoz való hozzáférés és a személyes traumák feldolgozásának lehetséges módjai. A *Holdnak, Arccal* című kötet *Munkaakció* című verse pedig mintha a regény első pár oldalának rövid összefoglalója lenne: „Gyűlik a talicskában az ócskavas, / innen-onnan szedtük, a kutyának se kellett. / Hurcoljuk a telepre a mások avas / világát, magunkéval együtt. Ez lett // abból, amire szavaztunk: turkálhatok / a hulladékban reggeltől estig, mint hangya / a morzsában, hol betűből áll a »vagyok«, / maradványból a történetek magva. // [...]»⁴

A humánus megkérdőjeleződése a háború idején nem újszerű tematikus elem, azonban Orcsik írása kimondottan az ember és az állat közötti viszonyra és annak alakulására koncentrált. Spenót a háború kirobbanása után, amikor a családi ház már bunkerként szolgál a számukra, első kalandozásakor egy kis tacsókóval találkozik, akit el is nevez Snoopynak. Valójában Snoopy az első, aki társként szegődik a főszereplőhöz, és ő lesz az, aki a szelíd, az ostromállapotban is csak a szabadságot kutató Spenótban is megkérdőjelezi saját emberiességét. Spenót az egyik jelenetben Snoopyval játszik, a fiú négykézlábra ereszkedik, átadva magát a helyzetnek, amiben éppen kutyája zavarja meg, amikor megharapja a kezét. A jelenet érdekessége, hogy Spenót emberi volta nem akkor kérdőjeleződik meg, amikor négykézlábra ereszkedik, hanem akkor, amikor a harapás után nekiesik Snoopynak.

A szereplők közül azonban Anikó az, akit nem csak Spenót, de a többi szereplő is kezdettől fogva állatias jegyekkel ír le: „Egy sudár fa gazdag lombzatából susogást hallottunk. Nő volt, pillanatok alatt leslisszant a fáról. Arca maszatos, ruhája szakadt, vörös, hosszú a haja. Lépésről lépésre közeledett felénk. Snoopy morogni kezdett, csitítottam. A lány körbejárt, alaposan végignézett minket. Testszaga nyers volt, de nem bűdös.” (60) Persze mindez azzal is magyarázható lenne, hogy Anikó a háború kitörése után a lehető legtöbb árván maradt állatot egy rendelőbe gyűjtötte, velük élt, és ott gondoskodott róluk, te-

hát viselkedése hasonlatossá vált az állatokéhoz. A lány gyakran úgy is jelenik meg, mint akinek több állati vonása van, mint emberi. Ugyanakkor természetközelsége olykor közhelyes normatív sémákat jelent (nő = természet), amely személyének idealizálásához vezet. Ennek kapcsán említhető, hogy míg az első találkozáskor Spenót tekintetén keresztül az állatias jegyek kerülnek előtérbe, később az azonosulás, az empátia és a gondoskodás jellemzi a lányt saját megszólalásaiban is: „A csimpánz odajött hozzám, míg a szalmán feküdtem, beletúrt a hajamba, tetszett. Utánoztam a hangjukat, de úgy vettem észre, jobban értjük egymást, ha néma maradok.” (119)

Orcsik Roland első regényének minden kísérletezőkedve és izgalmas, a történetvezetést színesítő újításai ellenére is fel lehet róni, hogy a karakterek megalkotása nem erőssége. A korábban említett apa mellett az utolsó náci az, akinek sem szólamával, sem pedig a narratívában betöltött szerepével nem tud mit kezdeni az olvasó. Az utolsó náci olyan, mint egy mesei figura, sőt mint egy fricska, hiszen nem kapcsolódnak hozzá sem a főbb konfliktusok, de még csak humorforrásként sem lehet értelmezni. Bár Orcsiktól nem áll távol az ilyen groteszk karakterek szövegbe applikálása (pl. a *Harmadolás*-kötet *Garfield-ciklusa*) a regényben ez egyáltalán nem működik.

Ugyanakkor még ha nem is elég kidolgozottak olykor a szólalások a *Fantomkommandó*ban, mindenképpen izgalmas felvétel a kötetnek, hogy ha a háború egyéni tapasztalatként nem hozzáférhető, milyen lehetőségei vannak a későbbi, fiatalabb generációknak a múlt feldolgozására, milyen felelősség terheli őket a történelmi emlékezet gondozásában. Továbbá a regény, bár talán kevésbé expliciten, de mindvégig azt a kérdést kerülgeti, hogy hozzáférhető-e a háború egyáltalán mediális közvetítés nélkül. A nyelv médiuma, a nyelvi kettősség, a tévé, a rádió, az újságok hogyan alkotják meg azt a fantom-érzetet, mely valóságként tűnik fel a szereplők számára. Talán itt lehetne megragadni a szöveg tétjét: a médiumok sajátos narratívái miként torzítják a múlthoz való hozzáférésünket. Annak kérdése, hogy mindez mennyire újszerű felvetés, talán nem is olyan fontos, és a *Fantomkommandó* valóban el is feledteti velünk olykor ezeket a kérdéseket, mert a történet és a mesélőkedv megvan, már csak az elbeszélés mód egyenlenségei várnak kiküszöbölésre.

³ ORCSIK Roland: *Harmadolás*, Kalligram, Budapest, 2015.

⁴ Uő.: *Holdnak, Arccal*, 89. Hasonló jelenettel indul a regény is: „Akkoriban sokat csavarogtam. Felszedegtettem a járdáról a szétszórt üveggolyó-szilánkokat, apró fémpénzeket, csavarokat. [...] Tavasszal munkaakciókat szerveztek az iskolánkban. Talicskában hordtuk a limlomot a vaspelre, amit szerbül sokszor otdpadnak hívtunk.” (11–12)

LAPIS József

Közelítések a magányhoz

(Bedecs László: *Egy lehetséges változat. Kritikák, tanulmányok a kortárs magyar költészetéről, Parnasszus Könyvek, 2016*)

Bedecs László kritikusai érdemei elvitathatatlanok. Mindenekelőtt azt kell említenünk, hogy sokat és megbízhatóan dolgozik — ez önmagában sem lebecsülendő akkor, amikor lasszóval kell fogni az érthetően író, erőteljes ízléssel, valamint az ízlést megalapozó olvasottsággal és műveltséggel rendelkező, a nagy lözöngöket kerülő, ám a határozott vélemény előadását nem hanyagoló líra-kritikust. Bedecs megteszi nekünk azt a szívességet, hogy helyettünk is végigolvassa keresztbe-kasul a kortárs költészetet Bertók Lászlótól Varró Dánielig, Takács Zsuzsától Simon Mártonig, és tudósít minderről, mégpedig úgy, hogy a töltelékbeszéd eszközeitől érzékelhetően óztkodó stílusban megírt, olvasmányos és szakszerű szemléi egyaránt szolgálnak ajánlásokként (sajátos módon negatív bírálati is olyanok, hogy nem veszik el a kedvet kötettől, inkább utánajárára biztatják az olvasót), orientációs pontokként (nem csak azt mondja meg, hogy mi izgalmas, mi pedig kevésbé, hanem azt is, hogy miért), tematikus és poétikai leírásokként, a közelmúlt költésztörténetének Ariadnéfonalaként. S ha bármelyik területen téved, ha hibázik, nem érdektelenül teszi.

Az elmúlt nyolc évben két kortárs költészeti tanulmány- és kritikagyűjteményt adott ki: 2009-ben a *Nyelvek a végtelenhez* címűt (Napkút), 2016-ban pedig a Parnasszus Könyvek sorozatban jelent meg az *Egy lehetséges változat*. Recenzióival azóta is folyamatosan találkozunk különféle folyóiratok hasábjain: a kötet megjelenésekor még Szófiából, azóta pedig már Bakuból tartja szemét a honi líra fejleményein. S bár vendégtanári pozíciójából fakadóan is szükséges jó kapcsolatot ápolnia a kortárs írók jelentős részével, Bedecs László kritikáin mindez, mondhatni, nem érződik: az intaktsága nem abból áll, hogy remetei magányban határolódik el az alkotóktól, hanem abból, hogy amikor véleményét formál, a mondandó lényegi részének előadásakor láthatóan túl van a barátságon, s a bírálat vagy dicséret egyenes, a kinyilvánított előfeltevésekből következő megfogalmazása kriti-

kusi hitelességének egyik záloga. Elenyészően csekély rosszhiszeműség fedezhető csak fel némely mellékmondatában.

Ugyanis kritikai észrevételei (néhány, jelen kötetben föl sem vett kivételt leszámítva) valóban megértésalapúnak látszanak (szemben azzal a típusú bírálattal, amely látványosan az adott kötet logikájára és szándékaira rá nem csatlakozva kér számon dolgokat), logikailag jól beagyazottak, több oldalról körbejártak. Példának okáért, bár a szerzőt „korszakos, nagy költőnek” nevezi, Térey János ritka prózai elcsábulásainak egyikét mégis ekképp kommentálja: „Ezért nem jár dicséret.” (151 — Az már a kortárs kritikus keresztje, hogy levezetése hamar más megvilágításba kerülhet a költő legújabb, *Káli holtak* című izgalmasnak ígérkező regénye által.) Bírálja továbbá Térey egyik szöveztárgyát („buckalakó”) annak kétes értékű, szociálisan érzéketlen aktuális mellékjelentései miatt (egyben nem először nyíltan megjelenítve saját etikai elveit is), ám azonnal két-három ellenérvet is csatol saját ítélete ellen, megmutatva, hogy bár ő ragaszkodik a megfogalmazott belátáshoz, van az éremnek más oldala is (akár nem is egy). Az eset példa Bedecs azon módszerére is, mely szerint bravúrosan szivárogtatja át a dicséretet bírálatba, és vice versa. Balázs Imre József *Fogak nyoma* című kötetéről fogalmazza meg talán a legerősebb mondatokat — a szerző vidra-univerzumáról írja: „a vidra-téma láthatóan identitásmeghatározó elem lett Balázs költészetében, egy olyan szó, mely már messze túlnőtt eredeti jelentésén, és úgyszólván e versvilág brandje, jelképe, csomópontja, sőt a versek egy lehetséges interpretációjának kulcsszava is lett. Ez számomra kicsit meglepő: én nem érzem ezt a szót ennyire teherbírónak, nem látok benne ennyi lehetőséget, ekkora teret. [...] Hiszen most már az a játéktér is kezd kiürülni, mely az első vidrás verseket még érdekessé, újszerűvé, meglepővé tették.” (161–162) A kötet egy másik ciklusának erős méltánylása után (erre még visszatérek) a „buszvezető”-versekről is azt olvassuk, hogy „[a] mítosz csak kínos mítosz tud lenni, a kiválasztott alany ugyanis semmitmondó, átlagos, érdektelen. *Kicsit furcsállom is, hogy ezt Balázs nem látta, vagy csak későn vette észre*”. (166, kiemelés tőlem) Látjuk tehát a metódust: az alaposan (kb. háromnegyed oldalon) megérvelt bírálat a szövegé marad, nem tevődik át a szerzőre, nem lesz ad hominem érv, nem kérdőjelezi meg annak kompetenciáját — sőt, némiképp szellemesen szinte egyszerű félreértésként jelöli meg az egyébként (az érvvezetés felől nézve) gyengébben sikerült ciklust. S ezek után még hozzáteszi, hogy tulajdonképpen ez is tovább gazdagítja Balázs Imre József kötetének tabló szerű költői vállalkozását — ami valóban így is van. Retorikai igényesség kérdése is, hogy mindez nem viszonylagosításként, a bírálat elkenéseként jelenik meg, hanem — meglátásom szerint — igazságosságra törekvésként; ez jellemzően olyankor jelentkezik, amikor az általánosan magas színvonalú költői teljesítmény igényli az efféle gesztusokat.

Természetesen mindez nem azt jelenti, hogy a Bedecs-féle kritika ne volna kételyekkel illethető. Tudományos fölvertezettsége remekül mutatkozik meg működésében olyankor, amikor

az nem tolakszik előtérbe, hiszen a szemléletet meglapozó elméleti, illetve irodalomtörténeti műveltség az ítéletek és értelmezések stabil háttérét jelentik. Ám a nyíltabb teoretizálás nem áll jól a szövegeinek, egyszerűen nem ebben teljesít hatékonyan — ilyen például a költészet és filozófia viszonyáról szóló eszmefuttatás az egyik Tözsér Árpád-dolgozatban, amelyben internetes szócikkeket megszágyonító sommássággal von össze kontextusokat és vázol föl történeti íveket. Mindebben az az érdekes, hogy a vonatkozó kiterő elhagyásával a Tözsér-költészet lételméleti fogékonyságát elemző írás semmivel sem lett volna kevesebb — kicsit furcsállom is, hogy ezt Bedecs nem látta, vagy csak később vette észre. Ennél jelentősen nagyobb tanulságokkal bír a másik Tözsér-esszé (*Vidékről a városba. Tözsér Árpád példája*) szintén nagyívű áttekintése az „úgynevezett népies költészet” felől induló, majd attól valamelyest eltávolodó, a költői világot más irányokba kiterjesztő művészekről — bár itt is nagy léptékeket fog át (a(z) ahhoz képes viszonylag rövid) gondolatmenet, ám ennek jelzett anekdotikussága, néhány mélyfúrása árnyalja a képet. Továbbá a koncepció végiggondoltságát jelzi, hogy a Tözsér-példát kiegészíti még kettővel (Aczél Géza, Bertók László), majd a kötetben még egyszer fölbukkan a Bertók László–Ágh István–Tözsér Árpád–Buda Ferenc sor: „az azonos háttérrel, hasonló ars poeticával induló költők később hogyan távolodtak el egymástól, hogyan keresték és találták meg saját hangjukat, melyben esetenként már nyoma sincs az első versek forma- és metaforavilágának”. (93) Ehelyütt hasznos megjegyezni, hogy a négy Tözsér-írás a könyv legfontosabb részeinek egyike, hiszen sokáig (a közelmúltban megrendezett konferenciáig) a felvidéki szerző recepcióját nem lehetett túlzóan bőségesnek nevezni, s a *Metafizikus közérzet* című szövegben Bedecs alaposan föl is térképezi, valamint tovább is gondolja e recepció legfontosabb toposzait, a műveltséganyag versbeli szerepétől kezdve („versben is esszéigényű költészet”, 66) a sokat emlegetett közép-európai-ságig („mittenség”-ig).

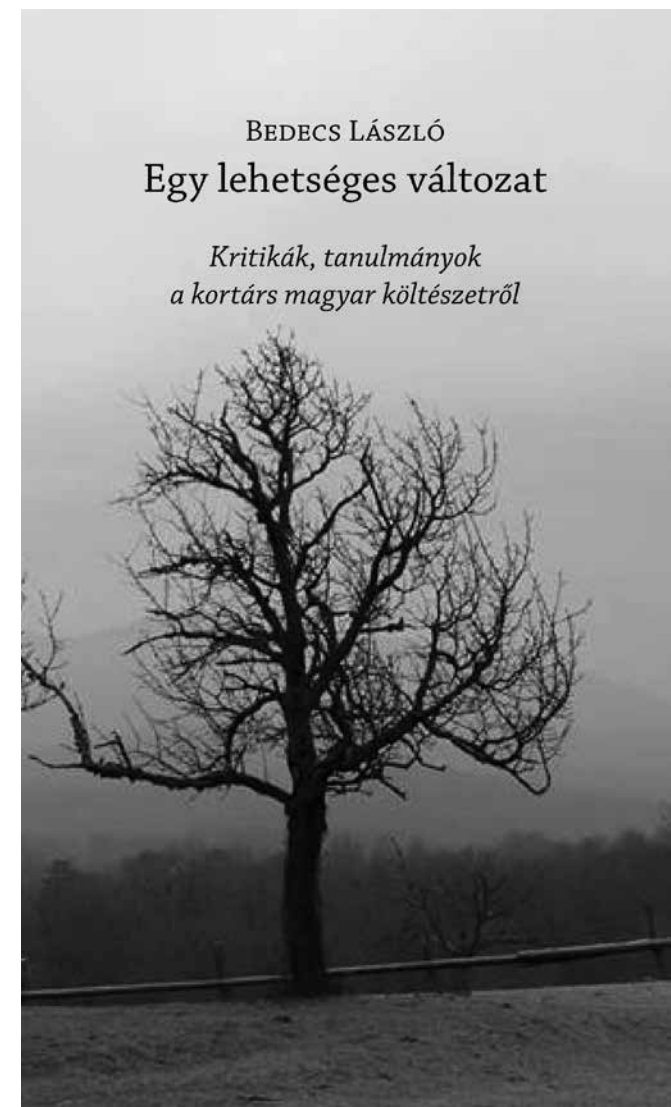
Főntebb említettem, hogy Balázs Imre József kötetéből a kritikus kiemeli az egyik fejezetet: „Egészen másfajta verseket olvashatunk *A szél meséi Valdemar Daa lányairól* című ciklusban. Az ide tartozó öt verset érzem a kötet legfontosabb, leginkább előremutató részének, ezt az öt verset olvasom a legszívesebben újra.” (164) S persze nem csak az az érdekes, hogy melyik verscsoportot tartja nagyobbra Bedecs (valóban igazán remek költeményekről van szó), hanem a személyes előnyben részesítés indoklását követően a beszédes témamegjelölés: „A reményteli, mégis szomorúságot rejtő, állandóan fenyegetett szerelem ennek az öt versnek a témája. Az üresség, az elhagyatottság, a külső, kiszámíthatatlan hatásoktól való félelem lengi be a szövegeket, melyekben a kisebb nyelvi játékok ellenére is a visszafogottság, a bizonytalan várakozás az uralkodó hangulat.” (164–165) A könyv kritikáit végigolvasva halványul a kijelentéseknek, ítéleteknek, érveknek az adott művekre tartozó egyedi vonatkozása, és kirajzolnak egy olyan mintázatot is, amely mindenekelőtt a kritikus egyéniségének, gondolkodás- és olvasásmódjának, von-

zalmainak, ízlépreferenciáinak lenyomata (s csak óvatosan utalok arra, hogy alighanem a lelkialkatot sem volna tévedés szóba hozni). A „szomorúság” a kötet gyakran előforduló szava, mint ahogyan — hatványozottan — a magány s a halál is az — nem véletlen, hogy ezek a tematikák rendre központi elemként bukkanak föl a kritikusi elbeszélésben, s kivétel nélkül pozitív szövegkörnyezetbe kerülnek. Amikor Bedecs verset olvas, a gyászt és a magányt is olvassa. S bár egyfelől elmondható, hogy a kritika reflektív műfaj, azaz csapásirányait, hangsúlyait, beszédköréit az adott mű határozza meg, azonban mind a recenziált köteteknek, mind az ahhoz forduló szempontoknak a szelekciója nagyobb mintákba rendeződik. A beszédmódra vonatkozóan észrevehető, hogy a visszafogottabb, közvetlenebb, sallangmentesebb, kevésbé nyelvjátékos és metaforikus megszólalásmód nyeri el leginkább a kritikus tetszését. Előbb ezt illusztrálom néhány példával: Takács Zsuzsa költői nyelvének jellemzésekor pozitív előjellel mutatkozik meg az, hogy a versek „egyre inkább levetkőzték azt a hermetikus, titokzatos, metaforikus nyelvet, ami nehezen megközelíthetővé, alig érthetővé tette őket, és a korábbi nyelv egy sokkal nyitottabb, konkrétabb és ezáltal erősebb beszédmódnak adta át a helyét”. (5) Kántor Péter esetében becsülendőnek tartja, hogy bizonyos kifejezések „közvetlenséget és mindennapiságot kölcsönöznek a szövegeknek, és épp azt jelzik, hogy a filozófiainak és épp ezért távolinak látszó probléma nagyon is húsba vágó, mindenkit érintő, ráadásul hétköznapi nyelven is megtárgyalható” (14) — ehhez kapcsolódik, hogy Rakovszky Zsuzsa költészetéről írva filozófia és elmélet, valamint élet és gyakorlat nagyon is kétséges (és némiképp banális) módon kerül szembe egymással az irodalmi szövegek tapasztalatának vonatkozásában. Zalán Tibor lírájának fontos jellemzője „a zsigeri indulat”, „az egyenes, nyers, költői pózoktól mentes kifakadás” (134), s Szászi Zoltán esetében is kiemeltté válik, hogy „nem tetszeleg a költő pózáiban”. (144) Az egyébként egyik legjobb írás, a hosszú fölvezetéssel élő Csehy Zoltán-kritika (a nyolcoldalas dolgozat felénél olvassuk azt, hogy: „[úgy] érzem, ez az a kontextus, amelyben az új, *Homokvihar* című kötetet olvasnunk érdemes”, 157) is többek között „a metaforikus költészeteszmény leépítését” hangsúlyozza már az első bekezdésben (153), és (a gondolatiság mellett) a „szikár, sallangoktól mentes költői nyelv” méltánylásával zárul. (160) A példák folytathatóak volnának, s olybá tűnik, hogy Bedecshez közelebb áll a kevésbé artisztikus, a közvetlenség, a letisztultság, a kemény személyesség retorikájával erősebben élő líranyelv, azzal együtt, hogy ez a legkevésbé sem jelenti azt, hogy az ettől eltérő formákat ne volna képes becsülni.

A művekbe szőtt tapasztalatok föltárásakor pedig, mint említettem, előnyt élveznek az olyan tematikák, mint az elmúlás, az öregség, a betegség, a bizonytalanság, a kétség, az egzisztenciális mélység. Nem arról van szó, hogy ezeket a témákat tartaná méltóbbnak a költői kifejezésre, s emiatt az őket megszólaltató műveket értékelné föl, hanem arról, hogy ezekre van inkább szeme, s ezekről van inkább mondandója. A Bedecs-féle keresztmetszet ugyanakkor — a Kukorelly Endre-idézetből ki-

alakított kötet címre utalva — a kortárs líra mezőnyének valóban „egy lehetséges változatát” mutatja meg, azaz a kétségbeesés, a halál, a gyász, a betegség, a társadalmi mélyrétegek helyzete jól érzékelhetően a minőségi költészet vezető gondjaivá és tárgyköreivé váltak. Zalán Tibor verseinek beszélőjéről olvassuk, hogy nála „[a]ligha találunk a mai magyar költészetben szomorúbb, magányosabb és halálra váltabb figurát” (129), s ebben az idézetben — a boldogság–boldogtalanság fogalom-párjával kiegészülve — Bedecs László kulcsszavait találjuk meg. A fiatalabb nemzedékek költészetéből arról a Simon Mártonról ír, akinek *Dalok a magasföldszintről* című kötetében „nagyon mély, szinte vigasztalhatatlan a szomorúság” (181), s Nemes Z. Márió művészetéről szólva azt jegyzi meg, hogy „a versek, érzésem szerint, azt mondják, hogy ezeknek a zavaroknak az alapja az, hogy valójában mindenki egyedül szeretne lenni”. (186) Az „érzésem szerint” betoldás őszinteségét hitelesnek és fontosnak tartom, s valóban úgy tűnik, hogy a szomorúság és a magány Bedecs László számára több kötet kiemelt jelentőségű értelmezőivé válnak. Aczél Géza „verseiben minden a magány felé mutat” (48), illetve nála „csak egyetlen érzés állandó: a magány” (62) — a (*búcsú*)galoppról szóló recenzió címe pedig, a József Attila-vers részletét kölcsönvéve, *Nézz a magányba!* lett. Takács Zsuzsa szép kötetéről szóló szép kritikában ezt írja: „a szeretet és a valakihez tartozás végtelenül sebezhetővé és kiszolgáltatottá tesz, az üressé vált kórházi ágy mellett állva pedig csak az iszonyatos magány vár mindenkire” (9); Kántor Péter könyvének pedig egyik tanulsága, hogy „a kötetben tehát minden a halál felől nézve fontos, még az élet tanulása is a halál tanulását jelenti”. (111) Ám az utóbbi analógia meg is fordítható: a halál iskolája az élet iskolája is, s Bedecset legfőképpen az érdekli, hogy miképpen lehet, s érdemes „megtanulni élni” (Kántor Péter); a különböző lírai világok tanúsága szerint „hogyan kéne élni, mit kéne fontosnak tekinteni, mit kéne megőrizni, mire érdemes emlékezni” (116), hogy a Kukorellyről szóló gondolatmenetből idézzek. Beszédes, hogy nagyon hasonlóan végződik két, egymást követő, Tözsér Árpádról szóró írás is: „filozofál, verset ír, de van annyi öniróniája, hogy tudja, se a filozófia, se a költészet által nem megy előrébb a világ” (76); „filozofál, verset ír, de mintha most már azt a tudását is megosztaná velünk, hogy sem a filozófia, sem a költészet nem oldja meg a legsúlyosabb emberi problémát: a halált”. (87) A — talán nem is tudatosított — elmozdulás nyomán úgy tűnik, hogy a világ helyére egyre inkább a halál kerül.

Az említett hasonlóság ugyanakkor minden jelentéssége mellett is redundanciaként, anyagelrendezési anomáliaként olvasható, s sajnálatos módon nem ez az egyetlen szerkesztési hiányosság a kötetben. Ezúttal sem lehet üdvözölni a névmutató hiányát, hiszen e munka megspórolása gyengíti a kézikönyvként történő hasznosíthatóságot, pedig mi más lehet egy efféle kritikagyűjtemény funkciója, ha nem az, hogy minél hatékonyabban segítsen eligazodni a jelenkori költészet korpuszában, adjon támpontokat és szempontokat az adott szerzőkhöz, mu-

BEDECS LÁSZLÓ Egy lehetséges változat

*Kritikák, tanulmányok
a kortárs magyar költészetéről*

tassa meg a kapcsolódásokat, vezérfonalakat, párbeszédfelületeket? A névmutató nyilvánvalóan segítené ezeket a célokat. Más szempontból lett volna tanulságos, ha megkapjuk az íráskor eredeti megjelenési helyét, de fogadjuk el ezt koncepciózus döntésnek. Az eredeti kontextusból való kiragadás és az önállóan olvashatóság szempontjának azonban ellentmond az, hogy nincsenek eldolgozva a föntihez hasonló átfedések, rétegződések, ismétlések. Kétszer szerepel például Radnóti Sándornak a korábbi Kántor Péter-recenziójára hivatkozó mondat (13, 110), de a kritikus szótár időnkénti végességére is rámutat az, hogy kísértetiesen hasonló leírást olvasunk két különböző költői életműről: „Németh szívesen, vagy fogalmazzunk úgy, nagy élvezettel beszél az ilyen-olyan kinövésekről, a szuvasodó fogakról, a leszakadó bőrdarabkákról, az üvegkeménységű vagy épp fonnyadozó nemi szervekről, a mély sebeket ejteni képes körömről, a hajról, a tüdőről és a minden oldalán véres fejről,

de sokszor említi a test nedveit, a könnyecskéket, az ondót, a nyálat vagy ezek elegyét is, és gyakran látunk egy-egy testrészt önállóan, elszabadulva vagy levágva: kéz, láb, ujjak, fülek, fejek szaladnak, repülnek és beszélnek a legváratlanabb helyeken és pillanatokban.” (177) „Nemes szívesen beszél a kinövésekről, a körömről, a hajról, a fogakról, a nemi szervekről, sőt a daganatokról is, sokszor említi a test nedveit, a könnyecskéket, az ondót, a nyálat, és gyakran jelenít meg egy-egy testrészt hiányként, vagy önállóan, levágva: kéz, láb, ujjak, fülek, fej.” (188) Németh Zoltán és Nemes Z. Márió szubverzív kötetét ismerve nem állíthatjuk, hogy ne volna igaz egyikre vagy másra az, ami elhangzik, sőt: mindenekelőtt azt jelzi, hogy mennyire egy irányba mutatnak bizonyos kortárs tendenciák és kérdésfeltevések. Bedecs Lászlót ismerve még némi fricskát is beleérthetünk az egyébként találó és pontos jellemzésekbe, ám egy tudatosabb-figyelmesebb szerkesztéssel e hatáseffektusok és önidézetek funkciója egyértelműbbé válhatott volna, s a rokonság ugyanazon szavakkal történő megjelenítése nem mosta volna el a különbözőséget.

Bedecs László mára napjaink egyik legfontosabb lírakritikusává nőtte ki magát, akinek az írásából, könyveiből nemcsak sokat lehet tanulni, ám egyben érdekesítő olvasmányokat is jelentenek: a lehetséges mértékig közérthetőek, informatívak, nem idegen tőlük az irónia és a szellemesség (a Kukorelly-kritikában például az alábbiakat olvassuk: „Kukorelly felismerte, hogy — bocsánat — lehet más a poétika”, 115), s képesek meglepésekkel szolgálni: bár Bedecs ízlése határozott és hosszú szavatosságú, nem válik unalmassá, mert nem kalkulálható pontosan, mire jut majd az adott kötettel kapcsolatban. Hiába dolgozik egyedül otthon (Bulgáriában vagy Azerbajdzsánban), a kritikus mégsem magányos — vele van a könyv. Nem lehet nem komolyan venni.

